

บทที่ 3

การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์

การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ เป็นงานที่มีความยุ่งยากซับซ้อน เพราะมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจากหลายฝ่ายเข้ามาร่วมในกระบวนการผลิต ซึ่งแต่ละฝ่ายก็มีความสำคัญต่อความสำเร็จของรายการ โดยงานการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์มีลักษณะเป็นกระบวนการที่แต่ละฝ่ายต้องพึ่งพาอาศัยกัน และต้องเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน เพื่อให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน จนสามารถนำรายการออกเผยแพร่สู่สาธารณะชนได้ ซึ่งการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์นั้นมีสามลักษณะ (สุทธิติ ชัตติยะ 2554: 194)

ลักษณะการผลิตรายการโทรทัศน์

1. การผลิตรายการในห้องส่ง

การผลิตรายการในห้องส่งนี้ กระบวนการผลิตต่าง ๆ จะอยู่ภายในห้องส่ง (Studio) เป็นหลัก ลักษณะรายการเป็นได้ทั้งรายการถ่ายทอดสดออกอากาศ หรือเป็นการบันทึกเทปล่วงหน้าเพื่อใช้ออกอากาศในอนาคต ซึ่งกระบวนการผลิตรายการในห้องส่งได้แก่

- 1.1 การประชุมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายเทคนิคและฝ่ายการแสดง
- 1.2 การนำเสนอเนื้อหารายการ
- 1.3 การกำหนดลำดับของการนำเสนอเนื้อหา
- 1.4 การเตรียมเนื้อหาและรูปแบบรายการ

ในกรณีที่เป็นรายการสดจะต้องมีการซักซ้อมเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนออกอากาศจริง แต่ถ้าเป็นกรณีที่มีการบันทึกล่วงหน้าจะต้องนำมาเข้าสู่กระบวนการผลิตให้สมบูรณ์มากขึ้นก่อนนำเสนอเผยแพร่ออกอากาศสู่สาธารณะชน

ภาพที่ 3.1 การผลิตรายการในห้องส่ง

ที่มา <http://www.churchinchains.ie/news-by-country/north-africa/egypt/egypt-sat-7-broadcasts-severely-restricted/>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 20 พ.ย. 58, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

2. การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์นอกสถานที่

การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์นอกสถานที่ มีขั้นตอนการผลิตและกระบวนการผลิตอยู่นอกห้องส่งหรือห้องสตูดิโอ จะเป็นสถานที่ใดก็ได้ที่กำหนดและเลือกสรรขึ้นมา สถานที่อาจเกี่ยวกับเนื้อหารายการหรือไม่เกี่ยวข้องกันเลยก็ได้ โดยการผลิตมี 2 ลักษณะสำคัญ ได้แก่ การผลิตรายการถ่ายทอดสดออกอากาศ และการผลิตรายการโดยบันทึกเทปไว้ล่วงหน้าก่อนนำออกอากาศในภายหลัง ซึ่งกระบวนการผลิตมีหลายขั้นตอนประกอบด้วย

2.1 การสำรวจและเตรียมสถานที่ประกอบการผลิต ได้แก่ การแสวงหาสถานที่ที่เหมาะสมกับรายการแล้วจัดเตรียมสถานที่ให้เหมาะสมต่อการถ่ายทำ

2.2 การเตรียมข้อมูลหรือเนื้อหาสาระของรายการ ได้แก่ การจัดหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นสาระสำคัญของรายการ อาจเป็นการหาข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ข้อมูลจากแหล่งกำเนิดเรื่องราวที่จะนำเสนอ เป็นต้น

2.3 การเขียนบทรายการ ได้แก่ การศึกษาข้อมูลแล้วนำมาสรุปและถ่ายทอดเป็นบทรายการวิทยุโทรทัศน์ เพื่อใช้เป็นคู่มือในการผลิตรายการ

2.4 การถ่ายทอดสดออกอากาศในกรณีถ่ายทอดสด และการบันทึกเทปในกรณีออกอากาศในภายหลัง

2.5 การตัดต่อและการบันทึกเสียง ได้แก่กระบวนการผลิตที่จะต้องมีการจัดการภาพหรือเนื้อหาสาระรวมทั้งเสียงในรายการให้เหมาะสม พร้อมทั้งจะถ่ายทอดออกอากาศได้

การผลิตรายการนอกสถานที่ มีขั้นตอนดำเนินการผลิตหลายขั้นตอนนอกจากดังกล่าวมาแล้วยังมีสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องเตรียมการล่วงหน้าหลายประการ ซึ่งผู้เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติงานตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือมีปัจจัยแวดล้อมด้วย เพราะอาจมีปัจจัยแวดล้อมนอกเหนือความคาดหมายที่อาจเกิดขึ้นได้

ภาพที่ 3.2 การผลิตรายการนอกสถานที่

ที่มา <https://tubularinsights.com/outdoor-lighting/>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 21 ส.ค. 56, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

ภาพที่ 3.3 ภาพการตัดต่อภาพและการบันทึกเสียง

ที่มา <http://theworldsfastestfilm.com/blog/news-from-the-editing-room>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 17 พ.ย. 60, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

3. การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์โดยการจัดซื้อรายการจากต่างประเทศ

การผลิตรายการประเภทนี้เป็นการนำเข้ารายการจากต่างประเทศในลักษณะการซื้อขายหรือได้รับการสนับสนุนจากต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นรายการประเภทใดก็ได้ขึ้นอยู่กับนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานีวิทยุโทรทัศน์นั้น ๆ ซึ่งเมื่อได้รายการมาแล้วจะต้องนำมาผลิตใหม่ให้เหมาะสมต่อการเผยแพร่ออกอากาศในประเทศไทย เช่น การแปลภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยเสียก่อน การตัดต่อเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับระยะเวลาการออกอากาศ เป็นต้น

ภาพที่ 3.4 ภาพรายการวิทยุโทรทัศน์ที่นำเข้าจากต่างประเทศ

ที่มา <https://www.youtube.com/watch?v=LmEBaSwmUPM> ,เผยแพร่เมื่อวันที่ 29 ส.ค. 62, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

ขั้นตอนการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์

การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นรายการบันเทิง หรือรายการสาระความรู้ รายการถ่ายทอดสด หรือรายการบันทึกถ่วงหน้า ทั้งหมดนี้ต่างก็มีขั้นตอนการผลิตหลักอยู่ 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นตอนก่อนการผลิตหรือเตรียมการผลิต (Pre-production)

ในขั้นตอนเตรียมการผลิตนี้ เปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะชี้แนวทางให้ฝ่ายผลิตรายการตัดสินใจได้ว่า จะออกแบบหรือจะสร้างสรรค์รูปแบบรายการอย่างไร ให้เป็นที่ดึงดูดความสนใจ และเกิดประโยชน์ นำมาซึ่งความพึงพอใจแก่ผู้รับชมรายการ ในขั้นตอนนี้ก็จะมีขั้นตอนรายละเอียดอีกหลายขั้นตอนที่ควรพิจารณา ได้แก่

1.1 การออกแบบและสร้างสรรค์รายการ

การออกแบบและสร้างสรรค์รายการ เป็นการกำหนดภาพรวมของรายการว่ามีลักษณะอย่างไร เป็นรายการประเภทใด สารหรือบันเทิง มีวิธีการนำเสนอเนื้อหาสาระและโครงสร้างของรายการอย่างไร

1.2 การกำหนดแนวคิดหลักในการผลิต

ในขั้นตอนนี้ฝ่ายผลิตรายการจะต้องวิเคราะห์และกำหนดแนวคิดของรายการว่าจะเป็นการบันเทิง สารบันเทิง หรือสาระความรู้และก็กำหนดเรื่อง สารหลักหรือแก่นของเรื่อง กรอบแสดงความคิดที่จะนำเสนอ จะต้องหาข้อสรุปให้ได้ว่ารายการที่จะสร้างสรรค์ขึ้นนั้นมีรูปแบบการนำเสนออย่างไรหรือแบบไหนถึงจะเป็นรายการที่น่าสนใจ

1.3 การกำหนดวัตถุประสงค์

ในขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์นี้ ฝ่ายผลิตรายการจะต้องมีคำตอบว่าการผลิตรายการนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร ซึ่งต้องกำหนดให้ชัดเจน เช่น เพื่อให้ความบันเทิง เพื่อให้ความรู้ เพื่อให้ข่าวสารสาระ เพื่อส่งเสริมความรู้ ส่งเสริมอาชีพ หรือเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสังคม เป็นต้น

1.4 การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

ในการกำหนดผู้ชมรายการซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของรายการมีความสำคัญต่อการกำหนดรูปแบบ เนื้อหา วิธีการนำเสนอ หรือแม้แต่ความสำคัญในเชิงธุรกิจ เพราะรายการทุกรายการก็ต้องการฐานคนดูเป็นสำคัญ ดังนั้นจะต้องวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน เพราะมีผลต่อความอยู่รอดของรายการ รายการจะดำเนินต่อไปได้หรือยุติลงก็ด้วยกลุ่มเป้าหมายเป็นปัจจัยสำคัญ หากออกอากาศไปแล้วไม่ได้รับความสนใจหรือไม่มีกลุ่มเป้าหมายรายการที่แน่ชัดรายการก็คงจะดำเนินการต่อไปไม่ได้

1.5 การกำหนดเนื้อหาหรือสาระของรายการ

เนื้อหาสาระของรายการนี้มีความสำคัญต่อรายการ เพราะถ้าเนื้อหาสาระที่น่าสนใจเป็นที่พึงพอใจของผู้ชมรายการ ก็จะทำให้ได้ฐานผู้ชมมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากเนื้อหาเดิม ๆ ไม่แปลกใหม่รายการก็จะไม่ได้รับความนิยม ดังนั้นฝ่ายผลิตต้องนำเสนอเนื้อหาสาระที่แปลกใหม่มานำเสนออย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความแตกต่างหรือความน่าสนใจอยู่เสมอ นั้นหมายความว่าต้องขยันในการแสวงหาวัตถุดิบใหม่ ๆ องค์กรประกอบใหม่ ๆ เพื่อสร้างอรรถรสให้รายการไม่น่าเบื่อ

1.6 การกำหนดโครงสร้างรายการ

โครงสร้างรายการประกอบด้วยการจัดเนื้อหาสาระวิธีการนำเสนอ ซึ่งต้องระบุลำดับเวลา ความยาวของแต่ละช่วงแต่ละตอน และภายในโครงสร้างรายการนี้อาจระบุเกี่ยวกับผู้ดำเนินรายการ พิธีกร ผู้แสดงและผู้ร่วมรายการไว้อย่างคร่าว ๆ

1.7 ขอบเขตของเนื้อหารายการ

การกำหนดขอบเขตของเนื้อหารายการนั้นช่วยให้รายการมีรูปแบบที่ชัดเจนว่าเป็นรายการสาระประเภทใด อีกอย่างก็ทำให้แสวงหาข้อมูลได้ง่ายเพราะมีการกำหนดไว้แล้วว่าต้องเป็นข้อมูลประเภทใด

ภาพที่ 3.5 คุณัญญา โสภณ ผู้จัดละคร

ที่มา <https://www.youtube.com/watch?v=q7aIDPZMa8k&list=LLbOxUqyQv2ctYwmKp-vvj7g&index=293>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 22 ต.ค. 61, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

2. การวางแผนการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์

เมื่อได้ออกแบบและสร้างสรรค์รายการดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ฝ่ายผลิตจะต้องดำเนินงานต่ออีกหลายประการได้แก่

2.1 การประชุมฝ่ายผลิตรายการ

ในขั้นตอนนี้เป็นการระดมความคิดเห็น รับข้อเสนอแนะ หรือในแนวคิดต่าง ๆ ของรายการ เพื่อกำหนดแนวทางการผลิตให้ชัดเจน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการประสานการทำงานร่วมกับฝ่ายกำกับรายการ ฝ่ายศิลปกรรม ฝ่ายเขียนบท ฝ่ายการแสดง ฝ่ายเทคนิคและฝ่ายบริหารที่กำกับดูแลด้านงบประมาณเป็นต้น การประชุมนี้จะทำให้ทุกฝ่ายเข้าใจบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของตน มีแนวทางการทำงานภายใต้แนวคิดและเป้าหมายเดียวกัน

2.2 การหาข้อมูล

หลังจากประชุมและได้ข้อสรุปตรงกันแล้ว ฝ่ายผลิตก็ต้องแสวงหาข้อมูล ศึกษาข้อมูลอย่างละเอียด เพื่อสนับสนุนการผลิตรายการ เช่น ถ้าจะผลิตรายการสารคดีเกี่ยวกับการเกษตรด้าน

ใดด้านหนึ่งก็ต้องแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทั้งข้อมูลจากแหล่งการเกษตร จากเกษตรกร จากนักวิชาการการเกษตรที่มีความเชี่ยวชาญการเกษตรในสาขานั้น ๆ

2.3 การเตรียมบทวิทยุโทรทัศน์

ในขั้นตอนการเตรียมบทวิทยุโทรทัศน์นี้ เป็นขั้นตอนของการเขียนบทขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางการผลิตรายการ โดยใช้ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ศึกษา รวบรวมมา บทรายการวิทยุโทรทัศน์ถือเป็นหัวใจของการผลิตรายการ เพราะว่าบทเป็นการเขียนถึงรายละเอียดของเนื้อหาสาระของรายการทั้งหมด เป็นการสร้างสรรค์คำพูด สร้างสรรค์ลักษณะของภาพ สี แสง เสียง และการกำหนดมุมกล้อง รวมถึงการกำหนดเทคนิคการลำดับภาพ ทั้งนี้การกำหนดรายละเอียดทุกประการในการเขียนบทก็เพื่อให้การผลิตรายการเป็นไปอย่างมีทิศทาง ง่ายต่อการถ่ายทำ และทำให้ฝ่ายผลิตรู้ล่วงหน้าว่ารายการจะออกมาแบบใด หากจะเปรียบเกี่ยวกับบทแล้วก็สามารถเปรียบได้กับเข็มทิศของรายการ เพราะรายการจะออกมาในรูปแบบใด มีเนื้อหาสาระอย่างไรก็ย่อมเป็นไปตามบทที่ได้เขียนกำหนดไว้ล่วงหน้าก่อนการลงมือถ่ายทำหรือผลิตรายการ ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดของการเขียนบทในบทต่อไป

ตัวละคร

บทละครโทรทัศน์ ...สั้นได้ไกล แต่ไปไม่ถึง

บทโทรทัศน์

สั้นได้ไกล แต่ไปไม่ถึง

ฉากที่ 1

ในคันทรีโจกกลางกรุง กลางคืน สถานี/สุภาวี/นักแสดงประกอบ
เริ่มภาพที่ บรรยากาศภายในคันทรี สถานีนั่งจับเครื่องคิมอยู่หน้าบาร์คิ้วสี
หน้าที่หม่นหมอง

สุภาวี เดินยิ้มเข้ามาหาสถานี พร้อมกับเลื่อนเก้าอี้นั่งลงแล้วหรีดตามองหน้าสถานี
สื่ออย่างมีเลศนัย

สุภาวี เงินขาดมืออีกแล้วไอ้โหม
สถานีหันมามองหน้าสุภาวีแค้นองค่านไปเห็นชายหนุ่มคนหนึ่งยิ้มและขมมื่อ
ให้หต่อนั่งแข็งอยู่ทางหลังของสุภาวี
สุภาวีขำเสียงตามสายตาของสถานีแล้ว ยิ้ม

สุภาวี คนนี้กระเป๋านักพอลู แต่ถ้าหากไม่สนใจ ก็มีอีกคน ดูให้ดี
รายนั้น อายุมามากไปนิดแค่รวบแน่ ๆ

3

ภาพที่ 3.6 ตัวอย่างบทละครโทรทัศน์

ที่มา <https://1th.me/cstHJ>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 16 เม.ย. 56, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

2.4 การประสานงานการผลิต

เพื่อให้เกิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันในเนื้อหาและเป้าหมายของรายการ รวมถึงรายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ เพื่อผลในการดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น นอกจากจะประสานงานกับฝ่ายต่างในองค์กร ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตแล้ว ยังต้องมีการประสานงานกับฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องในวงนอกอีกหลายฝ่าย เช่น หน่วยงานที่มีอำนาจอนุญาตการถ่ายทำ การนัดเวลากับผู้ร่วมรายการ การนัดเวลากับแขกรับเชิญ การประสานงานเพื่อนำเสนอขออย่างคร่าว ๆ กับผู้ร่วมรายการทุกคน

2.5 การเตรียมอุปกรณ์ถ่ายทำ

การเตรียมอุปกรณ์ถ่ายทำ เป็นขั้นตอนที่ฝ่ายผลิตรายการโดยเฉพาะผู้รับผิดชอบโครงการถ่ายทำ จะต้องเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อม เช่น กล้องโทรทัศน์ ขาตั้งกล้อง รางเลื่อน เป็นต้น ซึ่งอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องนี้มีหลายรายการ ดังนั้นเมื่อจะเข้าสู่กระบวนการถ่ายทำจะต้องจัดเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมและเพียงพอในการทำงาน

ภาพที่ 3.7 อุปกรณ์สำหรับการถ่ายทำ

ที่มา <https://www.facebook.com/633661970033833/posts/1780095872057098/>,

เผยแพร่เมื่อวันที่ 30 ต.ค. 60, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

2.6 การซักซ้อมก่อนการลงมือผลิตรายการจริง

การซักซ้อมถือเป็นขั้นตอนที่ช่วยให้รู้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นจริงในระหว่างการผลิตรายการจริง ซึ่งทำให้แก้ไขและป้องกันได้ล่วงหน้า ในการซักซ้อมก่อนการผลิตจริงนั้น กระทำได้สองขั้นตอน ได้แก่ การซ้อมย่อย ในขั้นนี้จะกระทำนอกสถานที่จริง หรือในสถานที่จริงก็ได้ แล้วแต่สะดวกหรือตามความเหมาะสม จะซ้อมก็รอบก็ได้จนกว่าจะพอใจ เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องคุ้นเคยกับอุปกรณ์ สถานที่ หรือบทบาทหน้าที่ของตน เมื่อเข้าสู่ขั้นตอนการผลิตจริง และอีกขั้นตอนหนึ่งเป็นการซ้อมใหญ่ ในขั้นนี้จะเป็นการซ้อมแสดงทุกอย่างเหมือนจริง ซ้อมในสถานที่จริง มีการถ่ายทำและบันทึกภาพจริง

ภาพที่ 3.8 การซักซ้อมก่อนการถ่ายทำรายการจริง

ที่มา <https://www.khajochi.com/2013/03/fan-pan-tae-steve-jobs-competition.html>,
เผยแพร่เมื่อวันที่ 13 มี.ค. 56, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

3. ขั้นตอนการผลิตรายการ

เมื่อได้เตรียมอุปกรณ์ บุคลากร สถานที่หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทุกอย่างพร้อมแล้ว ในขั้นนี้ก็เข้าสู่กระบวนการผลิตรายการจริง ซึ่งจะมีการผลิตรายการเป็นสองลักษณะได้แก่

3.1 การผลิตรายการสด

การผลิตรายการสด หมายถึง การผลิตรายการออกอากาศในทันที รายการที่เราคุ้นเคยและติดตามเป็นประจำได้แก่ รายการข่าว รายการถ่ายทอดสดการแข่งขันกีฬา รายการถ่ายทอดสดเหตุการณ์สำคัญ เช่น การชุมนุมทางการเมือง การถ่ายทอดเหตุการณ์ภัยพิบัติ เช่น เหตุการณ์น้ำท่วม ไฟไหม้ การถ่ายทำรายการสดเพื่อเผยแพร่ออกอากาศนี้มีข้อดีที่สามารถนำเสนอเหตุการณ์ที่มีความสดใหม่ ตรงกับเวลาที่เกิดเหตุการณ์นั้นจริง ๆ ผู้ชมรายการก็ได้รับรู้ไปพร้อมกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ในขณะเดียวกันข้อเสียก็มีมากเช่นกัน กล่าวคือเมื่อเกิดข้อผิดพลาดขึ้นในขั้นตอนการถ่ายทำไม่สามารถแก้ไขได้ มีปัจจัยแวดล้อมหลายประการที่ไม่สามารถควบคุมได้ ดังนั้นฝ่ายผลิตรายการจะต้องวางแผนปฏิบัติงานและประสานงานผู้เกี่ยวข้องอย่างรัดกุม

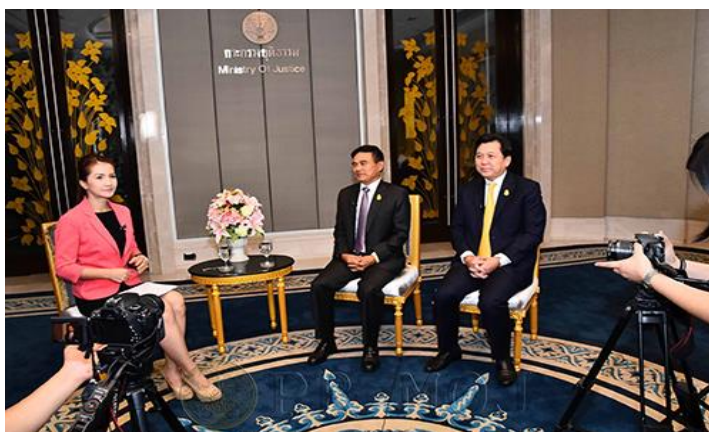

ภาพที่ 3.9 การผลิตรายการสด

ที่มา https://manage.dru.ac.th/classicweb/list_detail_activity.php?ref_no_activity=201900017, เผยแพร่เมื่อวันที่ 4 ก.พ. 62, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

3.2 การผลิตรายการโดยการบันทึกไว้ล่วงหน้า

รายการที่ได้ทำการบันทึกไว้ล่วงหน้านี้ มักจะเป็นรายการละคร รายการเกมส์โชว์ รายการสารคดี รายการเพื่อการศึกษา เป็นต้น ซึ่งรายการเหล่านี้จะมีการผลิตและบันทึกไว้ล่วงหน้า ก่อนนำเผยแพร่ออกอากาศสู่สาธารณชน ตามตารางเวลาออกอากาศที่ได้กำหนดไว้แล้ว วิธีนี้มีข้อดี คือเมื่อเกิดข้อผิดพลาดขึ้นสามารถแก้ไขได้ตลอดเวลา มีเวลาในการปรับปรุงและพัฒนารายการให้มีความสมบูรณ์ที่สุดก่อนการนำออกเผยแพร่

ภาพที่ 3.10 การบันทึกเทปรายการเดินทางประเทศไทย

ที่มา <https://www.moj.go.th/ministertalk/articles/148>, เผยแพร่เมื่อ วันที่ 28 ม.ค. 59, สืบค้นเมื่อ วันที่ 12 มิ.ย. 63

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์

การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์นั้นจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในหลายด้าน เพราะงานผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์นั้นเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ มากมายในแต่ละกิจกรรมก็ต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยสามารถแบ่งกลุ่มบุคคลได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มบุคลากรด้านการผลิตรายการ

บุคลากรด้านการผลิตรายการ หมายถึง กลุ่มผู้ที่ทำหน้าที่ในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ ประกอบด้วยบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญดังนี้

1.1 ผู้ผลิตรายการ (Producer)

ในตำแหน่งผู้ผลิตรายการนี้ตำราบางเล่ม หรือการเรียกขานกันในแวดวงวิชาชีพ อาจใช้หมายถึง ผู้อำนวยการสร้าง ผู้กำกับการผลิต ผู้จัด หรือนักจัดรายการ แต่ถึงจะเรียกอย่างไรก็ตามก็มีหน้าที่เหมือนกัน คือดูแลการผลิตให้สำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ ทำหน้าที่เป็นผู้นำ รับผิดชอบรายการทั้งหมด ถือว่าเป็นผู้มีบทบาทสูงในการกำหนดทิศทางของรายการ นอกจากนี้ยังต้องทำหน้าที่ด้านการบริหารงานโดยการมอบหมายงานด้านต่าง ๆ แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ดำเนินรายการ ช่างกล้อง ผู้กำกับรายการ ผู้กำกับเวที เป็นต้น

ภาพที่ 3.11 Producer

ที่มา <http://www.thaicinema.org/kit70somtarn.php>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 28 เม.ย. 51, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

1.2 ผู้กำกับรายการ (Program Director)

ผู้กำกับรายการถือว่าเป็นผู้มีบทบาทสูงที่สุดในขณะกำลังดำเนินการผลิตรายการ เป็นผู้สร้างสรรค์และกำกับให้การผลิตเป็นไปตามบทวิทยุโทรทัศน์ที่ได้เขียนไว้ก่อนหน้านี้ หรือกำกับให้การผลิตตรงตามวัตถุประสงค์ของรายการ ผู้กำกับต้องเข้าประชุมเพื่อเตรียมการก่อนการผลิตทุกครั้ง เพื่อให้ทราบแนวความคิด นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการประสานงานกับหลายฝ่าย เช่น ฝ่ายผลิตรายการ ผู้เขียนบท ผู้กำกับเวที ผู้กำกับแสง ฝ่ายออกแบบฉาก ฝ่ายเสียง ทั้งจะต้องมีการนัดซักซ้อม เพื่อให้ผสมผสานองค์ประกอบการผลิตทั้งหมดให้ลงตัว หลังจากถ่ายทำแล้วผู้กำกับรายการยังต้องดูแลให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการลำดับภาพ การผสมเสียง เป็นต้น เพื่อให้ผลงานออกมาสมบูรณ์ที่สุด

ภาพที่ 3.12 การทำงานของผู้กำกับรายการ

ที่มา <https://www.sportsvideo.org/2016/09/02/us-open-2016-in-year-2-of-rights-deal-espn-looks-to-refine-enhance-production-model/>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 2 ก.ย. 59, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

1.3 ผู้กำกับเวที (Floor Manager)

ผู้กำกับเวที เป็นผู้ที่คอยควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ บนเวทีให้เป็นไปตามที่ได้กำหนดไว้ในบท โดยทำงานภายใต้การกำกับของผู้กำกับการ คอยถ่ายทอดคำสั่งต่าง ๆ สู่บุคลากรในห้องส่งหรือห้องแสดง ในขณะที่ปฏิบัติการผลิตรายการ โดยผ่านทางสัญญาณต่าง ๆ ได้แก่ สัญญาณมือหรือสัญญาณผ่านทางอุปกรณ์สื่อสาร อีเล็กทรอนิกส์

ผู้กำกับเวทีจะต้องรู้และเข้าใจ สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการกำกับเวที มีไหวพริบ ปฏิภาณสูง แก้ปัญหาเฉพาะได้ดี สามารถควบคุมสถานการณ์ของเวทีให้เป็นไปตามเจตนาของ ผู้กำกับราย ทั้งนี้ผู้กำกับเวทียังต้องทำหน้าที่ดูแลและเอาใจใส่ผู้มาร่วมรายการไปพร้อมกันด้วย

ภาพที่ 3.13 สัญลักษณ์มือในการกำกับรายการหรือกำกับเวที

ที่มา <https://1th.me/N7HGo>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 12 ม.ค.54, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย.63

1.4 พิธีกรดำเนินรายการ (Host)

พิธีกรคือบุคคลสำคัญในการดำเนินเรื่องให้เป็นไปตามบทที่ได้กำหนดไว้ รายการจะน่าสนใจหรือไม่ พิธีกรผู้ดำเนินรายการมีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะรายการวิทยุโทรทัศน์นั้นถึงแม้จะนำเสนอภาพด้วย แต่ก็ใช้การพูดเป็นหลัก ความสำเร็จของรายการก็มักจะสัมพันธ์กับพิธีกรดำเนินรายการ ดังนั้นพิธีกรที่ดีควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความรู้รอบตัว เป็นผู้ที่ควบคุมอารมณ์ได้ดีและฉลาดในการนำเสนอ

ภาพที่ 3.14 พิธีกรดำเนินรายการ

ที่มา <https://pantip.com/topic/36006499>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 13 ม.ค. 60, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

2. บุคลากรด้านเทคนิค (Technical)

การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์นั้นจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ได้แก่ เทคโนโลยีด้านภาพ แสง เสียง และเทคโนโลยีด้านการถ่ายทอดสัญญาณออกอากาศ ซึ่งจำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในเทคโนโลยีดังกล่าวเข้ามาช่วยปฏิบัติงาน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้แก่

2.1 ผู้กำกับเทคนิค (Technical Director)

ผู้กำกับเทคนิค จะทำหน้าที่รับผิดชอบควบคุมแผงควบคุมการผลิต (Switcher) โดยเลือกภาพ ตามความต้องการของผู้กำกับการรายการ หรือทำภาพพิเศษ (Special Effect) นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่ควบคุมและประสานงานบุคลากรด้านเทคนิค ได้แก่ ผู้กำกับเสียง ผู้กำกับแสง และผู้ควบคุมสัญญาณภาพ

ภาพที่ 3.15 ผู้กำกับเทคนิค

ที่มา <https://www.workinsports.com/blog/a-day-in-the-life-sports-producer/>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 3 ก.พ. 59, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

2.2 ผู้กำกับเสียง (Sound Director)

ผู้กำกับเสียงหรือช่างเสียง มีหน้าที่ควบคุมเกี่ยวกับเรื่องเสียงทั้งหมดในรายการทำงานกับแผงควบคุมเสียงหรือเครื่องผสมสัญญาณเสียง (Audio Mixer) และเครื่องให้กำเนิดสัญญาณเสียงในลักษณะต่าง ๆ เช่น เครื่องเล่นแผ่นเสียง เครื่องบันทึกเสียง และไมโครโฟน เป็นต้น

ภาพที่ 3.16 ผู้กำกับเสียง

ที่มา <http://theproducersunited.com/2014/05/26/whats-music-producer-producer-responds/>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 26 เม.ย.57, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย.63

ภาพที่ 3.17 การควบคุมแผงควบคุมสัญญาณภาพและเสียง

ที่มา <https://www.washingtonian.com/2012/10/23/behind-the-scenes-inside-cnns-control-room/>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 23 ต.ค.55, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

2.3 ผู้กำกับแสง (Light Director)

ผู้กำกับแสง มีหน้าที่ออกแบบแสงในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ เป็นการ ทำงานประสานกับผู้กำกับรายการ เพื่อจะได้เข้าใจแนวคิดของรายการ เข้าใจตำแหน่งการจัดวางวัสดุ อุปกรณ์ประกอบรายการ และตำแหน่งของผู้แสดงทั้งหมด เพื่อที่จะจัดแสงได้อย่างลงตัว รวมถึง ทำความเข้าใจจังหวะการให้แสงในขณะผลิตรายการด้วย

ภาพที่ 3.18 การควบคุมและการจัดแสง

ที่มา <https://tubularinsights.com/video-production-lighting-camera-angles/>,
เผยแพร่เมื่อวันที่ 20 ม.ค.58, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

2.4 ผู้ควบคุมสัญญาณภาพ (Video Director)

ผู้ควบคุมสัญญาณภาพเป็นผู้ที่มีความเข้าใจเทคนิคการเกิดภาพ มีหน้าที่คอย ควบคุมเพื่อให้ได้สัญญาณภาพที่สมบูรณ์ เพราะภาพเป็นหัวใจหลักของรายการ ถ้าภาพออกมา สวยงามก็จะเป็นที่ดึงดูดใจผู้ชมให้ติดตาม

ภาพที่ 3.19 การควบคุมสัญญาณภาพ

ที่มา https://en.wikipedia.org/wiki/Master_control, เผยแพร่เมื่อ วันที่ 14 เม.ย.63,
สืบค้นเมื่อ วันที่ 12 มิ.ย. 63

2.5 ช่างภาพ (Camera Man)

ช่างภาพเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ควบคุมกล้องให้สามารถจับภาพตามที่คุณกำกับภาพต้องการ ช่างภาพจะต้องเป็นผู้มีความรู้ในการถ่ายภาพเป็นอย่างดี รวมทั้งมีความเข้าใจเรื่ององค์ประกอบภาพ และมุมภาพ เป็นต้น

ภาพที่ 3.20 ช่างภาพกำลังถ่ายทำรายการ

ที่มา <http://www.rcmsc.com/activities2011-540923-168.html>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 23 ก.ย. 55, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

2.6 ช่างตัดต่อลำดับภาพ (Editor)

ช่างตัดต่อลำดับภาพจะทำหน้าที่ตัดต่อและจัดลำดับภาพ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของลำดับเหตุการณ์ ช่างตัดต่อจะต้องมีศิลปะในการเล่าเรื่องด้วยภาพ และสามารถใช้เทคนิคโปรแกรมตัดต่อภาพ และใช้โปรแกรมการสร้างภาพพิเศษได้ เพื่อสร้างสีสันให้แก่รายการ

ภาพที่ 3.21 การทำงานของช่างตัดต่อลำดับภาพ

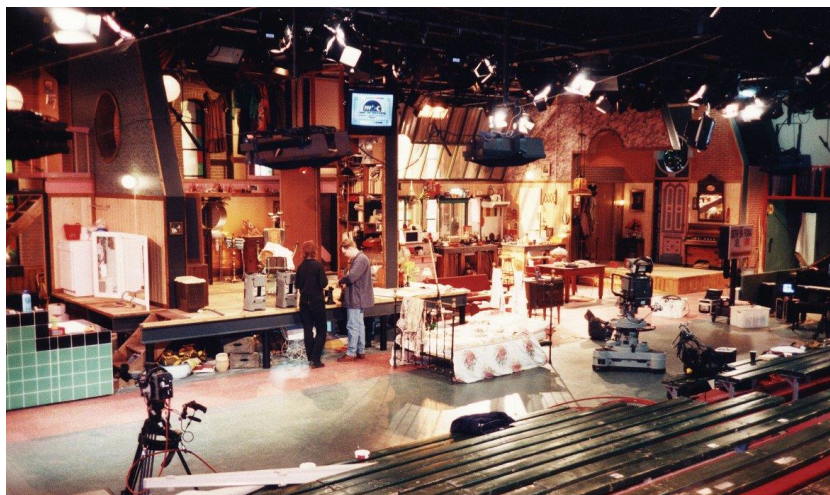
ที่มา https://commons.wikimedia.org/wiki/File:TV_Producer.jpg, เผยแพร่เมื่อวันที่ 20 ต.ค. 54, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

3. บุคลากรฝ่ายสนับสนุนการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์

เนื่องจากการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ เป็นกระบวนการทำงานที่มีหลายขั้นตอน มีหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในที่นี้จะกล่าวถึงฝ่ายที่อยู่เบื้องหลังการผลิตรายการที่มีบทบาทสำคัญต่อการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เช่นเดียวกับฝ่ายต่าง ๆ ดังได้กล่าวมา ได้แก่

3.1 ผู้กำกับศิลปกรรม (Arts Director)

ผู้กำกับศิลปกรรมมีหน้าที่รับผิดชอบจัดการเกี่ยวกับงานศิลปะของรายการ เช่น การออกแบบเวที การออกแบบและสร้างฉาก การจัดหาอุปกรณ์ประกอบฉาก หน้าที่นี้ต้องมีความรู้ด้านศิลปะเป็นอย่างดี ทั้งยังต้องเข้าใจแนวคิดในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์แต่ละรายการที่รับผิดชอบด้วย

ภาพที่ 3.22 ศิลปกรรมประกอบรายการ

ที่มา <https://www.workinentertainment.com/blog/learn-how-an-art-director-influences-a-scene/>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 27 ก.พ. 60, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

3.2 ผู้ควบคุมการแต่งหน้าและการแต่งกาย (Make-Up and Costume Specialist)

ผู้ควบคุมการแต่งหน้าและการแต่งกายจะรับผิดชอบการออกแบบและแต่งหน้าทรงผม เครื่องแต่งกายให้กับผู้ร่วมรายการ เพื่อความสวยงามและเหมาะสมในการออกอากาศ ทั้งนี้จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแฟชั่น เข้าใจวัฒนธรรมการแต่งกายของแต่ละยุคสมัยเป็นอย่างดี

ภาพที่ 3.23 การจัดเครื่องแต่งกายให้เหมาะสมตามบทละคร
 ที่มา <https://www.posttoday.com/ent/news/601204>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 19 ก.ย. 62,
 สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

ภาพที่ 3.24 การทำงานของช่างแต่งหน้า
 ที่มา <https://1th.me/rYaAQ>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 03 มิ.ย. 59, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

สรุป

การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์นั้นมีรูปแบบการผลิตทั้งในและนอกสถานที่ ซึ่งแต่ละรูปแบบก็มีความแตกต่างกันในรายละเอียดและวิธีการ เช่น การผลิตรายการในห้องส่งมักจะมีอุปกรณ์พร้อม และสามารถควบคุมปัจจัยแวดล้อมภายนอกได้ดีกว่าการผลิตนอกสถานที่ แต่ไม่ว่าจะผลิตรายการในห้องส่งหรือนอกสถานที่ รายการวิทยุโทรทัศน์ก็ต้องมีขั้นตอนการผลิตอยู่สามขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนการวางแผน และขั้นตอนการผลิต ซึ่งในแต่ละขั้นตอน ต่างก็มีรายละเอียดอยู่หลายประการ และเนื่องด้วยการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์นั้นต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จึงทำให้มีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิต ดังนั้นจึงจำเป็นที่ผู้รับผิดชอบจะต้องประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายให้สามารถทำงานร่วมกันได้ภายใต้แนวคิดและเป้าหมายเดียวกัน การประสานความร่วมมือจึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องประสานให้สำเร็จก่อนการลงมือผลิต ทั้งนี้เพื่อความราบรื่นและความสำเร็จของรายการวิทยุโทรทัศน์

แบบฝึกหัด

1. ให้อธิบายเปรียบเทียบการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ในและนอกสถานที่ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร
2. ให้อธิบายการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ว่ามีขั้นตอนในการเตรียมการอย่างไร
3. ให้อธิบายการวางแผนการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร
4. ให้อธิบายขั้นตอนการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ว่ามีรายละเอียดอย่างไร
5. ให้อธิบายถึงบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ว่ามีกี่กลุ่ม

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัฐ อินทรทัศน์, นิพาดา เทวากุล. (2554). **ความคิดสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ชั้นสูง.**
เอกสารการสอนชุดวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์ชั้นสูง. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ขั้นตอนในการผลิตรายการโทรทัศน์** (ออนไลน์). สืบค้นจาก :
https://www.slideshare.net/lk_Q_MassComm/ss-41971807 [11 มีนาคม 2560]
- ทิพย์เกสร บุญอำไพ. (2558) **การผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา.**
เอกสารการสอนชุดวิชาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา. นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ฉัญพิสิษฐิ เลิศบำรุงชัย. (2556). **ความรู้เบื้องต้นของการผลิตรายการโทรทัศน์.** สืบค้นจาก :
<http://oknation.nationtv.tv/blog/tanpisit/2013/07/17/entry-1>
[10 มีนาคม 2560]
- _____. (2556). **การผลิตรายการโทรทัศน์.** สืบค้นจาก :
<http://oknation.nationtv.tv/blog/tanpisit/2013/07/17/entry-1>
[10 มีนาคม 2560]
- ดวงทอง สรประเสริฐ. (2553). **การจัดรายการโทรทัศน์.**
เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดรายการโทรทัศน์. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประชัย จิตรปัญญา. **ความรู้เบื้องต้นของการผลิตรายการโทรทัศน์** (ออนไลน์). สืบค้นจาก :
<https://www.google.co.th> [5 มีนาคม 2560]
- สกุลศรี ศรีสารคาม. **การผลิตรายการโทรทัศน์** (ออนไลน์). สืบค้นจาก :
https://www.slideshare.net/ajarnice?utm_campaign=profiletracking&utm_medium=sss&utm_source=ssslideview [15 มีนาคม 2560]
- สมเจตน์ เมฆพ่าย. (2551). **3 P กับการผลิตรายการโทรทัศน์** (ออนไลน์). สืบค้นจาก :
<https://www.gotoknow.org/posts/124467>. [10 มีนาคม 2560]
- _____. (2554). **การผลิตรายการโทรทัศน์เบื้องต้น** (ออนไลน์). สืบค้นจาก :
<https://www.gotoknow.org/posts/124467>. [10 มีนาคม 2560]
- สุธี พลพงษ์, สันต ทองรินทร์, ฐนัช กองทอง, สุภัณฑิต สุวรรณนพ. (2554).
กลยุทธ์การผลิตรายการโทรทัศน์ชั้นสูง.
เอกสารการสอนชุดวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์ชั้นสูง. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุทธิ ชัตติยะ. (2554) **แบบแผนการวิจัยและสถิติ.** พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับปรับปรุงแก้ไข กรุงเทพฯ:
ประยูรวงศ์ พรินท์ติ้ง, 2554.

สุรพล บุญลือ.(2561). การผลิตรายการโทรทัศน์ (ออนไลน์). สืบค้นจาก :
https://www.thaimooc.org/courses/course-v1:KMUTT-MOOC+kmutt008+2017_T1/about [11 มีนาคม 2560]